

Ενότητα 1

Πίνακας Περιεχομένων

Εισαγωγή στο δίκαιο.....	4
Τι είναι το δίκαιο;.....	4
Τι είναι η νομοθεσία;.....	10
Κωδικοποίηση των νόμων	11
Είδη κωδίκων:.....	12
Λειτουργίες του δικαίου.....	13
Περίληψη κεφαλαίου	14
Κουίζ	15
Βιβλιογραφία:	17
Εισαγωγή.....	19
Τι είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση;.....	20
Οι απαρχές της ΕΕ.....	21
Διεύρυνση από το 1993	21
Η αρχή της δοτής αρμοδιότητας.....	23
Η αρχή της επικουρικότητας	24
Η αρχή της αναλογικότητας	25
Δίκαιο της ΕΕ και πηγές δικαίου	26
Πρωτογενές δίκαιο.....	26
Παράγωγο δίκαιο.....	26
Συμπληρωματικό δίκαιο.....	27
Συνθήκες	28
Κανονισμοί.....	29
Οδηγίες.....	29
Θεμελιώδεις νόμοι και ελευθερίες της ΕΕ.....	30
Περίληψη κεφαλαίου	32
Κουίζ	32
Βιβλιογραφία:	34

1.

Ενότητα 1

Εισαγωγή στο δίκαιο

Μελετώντας αυτό το κεφάλαιο, θα είστε σε θέση να κατανοήσετε τα εξής:

- την έννοια και τη φύση του δικαίου
- τις κατηγορίες δικαίου
- τους τρόπους λειτουργίας του δικαίου

Εισαγωγή στο δίκαιο

Τι είναι το δίκαιο;

Το δίκαιο είναι ένα σύνολο κανόνων που επηρεάζουν σημαντικά τη ζωή μας. Οι νόμοι καθορίζουν τον τρόπο που ζουν και συμπεριφέρονται οι άνθρωποι από τη γέννηση έως τον θάνατό τους. Στις περισσότερες κοινωνίες οι νόμοι ρυθμίζουν τον τρόπο που εργαζόμαστε, τον τρόπο που ξεκουραζόμαστε, ακόμη και τις προσωπικές σχέσεις που δημιουργούμε. Το δίκαιο εξελίσσεται διαρκώς, και καθώς οι κοινωνίες μας γίνονται ολοένα πιο περίπλοκες, το ίδιο συμβαίνει και με το δίκαιο. Έτσι, υπάρχουν πολλά διαφορετικά νομοθετήματα (νόμοι) που ρυθμίζουν τις επιμέρους πλευρές της ζωής μας. Ενδεικτικά, η απασχόληση εργαζομένων σε μια εταιρεία διέπεται από διάφορους νόμους: νόμους που ρυθμίζουν τις συνθήκες εργασίας (π.χ. ορίζουν τα ελάχιστα πρότυπα υγείας και ασφάλειας), νόμους που ρυθμίζουν την απόλυση των εργαζομένων, νόμους που ρυθμίζουν τις σχέσεις των εργαζομένων (νόμος ίσης μεταχείρισης εργαζομένων). Υπό αυτήν την οπτική, το εργατικό δίκαιο αφορά τις εργασιακές σχέσεις και τα εργασιακά περιβάλλοντα. Καθορίζει τα ελάχιστα πρότυπα που θα πρέπει να εφαρμόζονται για τους μισθούς και την ασφάλεια στην εργασία. Το ποινικό δίκαιο απαγορεύει ορισμένες αντικοινωνικές συμπεριφορές, όπως την κατανάλωση αλκοόλ και τα αδικήματα κατά ατόμων ή περιουσιών. Το οικογενειακό δίκαιο ορίζει τους νόμους που διέπουν τις περιουσιακές μεταβολές και τα ενδοοικογενειακά ζητήματα.

Όλοι οι νόμοι είναι κανόνες, αλλά όλοι οι κανόνες δεν είναι νόμοι¹. Οι νόμοι είναι κανόνες εκτελεστοί μέσω των δικαστηρίων. Ένας νόμος είναι ένας κανόνας που έχει θεσπιστεί από κάποια νομοθετική αρχή (π.χ. από το κοινοβούλιο), ο οποίος κατά βάση είναι δεσμευτικός για όλους όσοι εμπίπτουν στην εκάστοτε δικαιοδοσία. Οι νόμοι ρυθμίζουν τη σχέση μεταξύ κράτους και πολιτών, όπως επίσης και τη σχέση των πολιτών μεταξύ τους. Επομένως, οι νόμοι μάς λένε:

- τι πρέπει να κάνουμε (τις υποχρεώσεις μας)
- τι επιτρέπεται να κάνουμε (τα δικαιώματά μας)
- τι δεν πρέπει να κάνουμε (τις υποχρεώσεις μας)

Ωστόσο, υπάρχουν και πολλοί κανόνες που μας λένε τι πρέπει να κάνουμε, όπως είναι π.χ. οι κανόνες κοινωνικής συμπεριφοράς σύμφωνα με τους οποίους πρέπει να φερόμαστε ευγενικά στους γείτονές μας. Η διαφορά ανάμεσα στους νόμους και τους κανόνες κοινωνικής συμπεριφοράς είναι πως οι τελευταίοι αποτελούν απλώς κοινωνικά επιβεβλημένες νόρμες που δεν επιφέρουν συνέπειες για όποιον επιλέξει να μην τις ακολουθήσει, εκτός ίσως από την περιθωριοποίηση του ατόμου που επιλέγει να μη συμμορφώνεται με αυτό που η κοινωνία ορίζει ως σωστή συμπεριφορά. Οι κανόνες που ισχύουν στα παιχνίδια και τα αθλήματα είναι απίθανο να αποτελέσουν νόμους. Ομοίως, οι κοινωνικές νόρμες που θέλουν π.χ. να μη μιλάμε με γεμάτο στόμα ή να μη μιλάμε άσχημα για τους νεκρούς είναι απίθανο να αποτελέσουν νόμους, καθώς δεν είναι

---

¹Richard Chisholm, Garth Nettheim and Helen Chisholm, *Understanding Law*(LexisNexis Butterworths 2012).

εκτελεστές στα δικαστήρια. Οι μη νομικώς δεσμευτικοί κανόνες εκφράζουν απλώς αυτό που η εκάστοτε κοινωνία ορίζει ως αποδεκτή, φυσιολογική και σωστή συμπεριφορά².

<http://www.accidentlawkc.com/>

Κατηγορίες δικαίου

Όπως αναφέρθηκε, υπάρχουν επιμέρους νόμοι που διαμορφώνουν το νομικό σύστημα. Για να απλοποιηθεί η χρήση αυτών των νόμων από τα δικαστήρια και τους πολίτες, η νομική θεωρία τείνει να ταξινομεί το δίκαιο σε κατηγορίες. Αυτές οι κατηγορίες περιλαμβάνουν τα εξής:

- 1) Δημόσιο και ιδιωτικό δίκαιο. Οι βασικές διαφορές μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού δικαίου παρουσιάζονται

στον παρακάτω πίνακα από την pediaa:³

ΔΗΜΟΣΙΟ ΔΙΚΑΙΟ

VS

ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Στόχος του δημόσιου δικαίου είναι η προστασία του δημοσίου συμφέροντος

Το ιδιωτικό δίκαιο αποβλέπει στην προστασία των ιδιωτικών συμφερόντων

²Roscoe Pound, *An Introduction To The Philosophy Of Law* (Yale University Press 2016).

³<http://pediaa.com/difference-between-public-and-private-law/>

Βασικοί εμπλεκόμενοι είναι τα άτομα και το κράτος	Βασικοί εμπλεκόμενοι είναι ιδιωτικές εταιρείες και οργανισμοί που ενεργούν ιδιωτικά
Διασφάλιση του δημοσίου συμφέροντος του γενικού πληθυσμού	Διασφάλιση του ιδιωτικού συμφέροντος / της ελευθερίας των ατόμων κάθε κοινότητας
Υπεύθυνο για τη ρύθμιση μιας αρμονικής σχέσης μεταξύ πολιτών και κράτους	Υπεύθυνο για τη ρύθμιση των δραστηριοτήτων μεταξύ δύο ή περισσότερων ιδιωτικών εταιρειών με δίκαιο τρόπο
Οι ποινικές κυρώσεις είναι πιο βαριές	Οι κυρώσεις αφορούν συνήθως την καταβολή αποζημιώσεων Pedia.com

Δημόσιο δίκαιο. Το δημόσιο δίκαιο διέπει τη σχέση μεταξύ κράτους και πολιτών.

Πρόκειται για μια κατηγορία δικαίου που περιλαμβάνει αρκετές υποδιαιρέσεις, όπως οι εξής:

Το συνταγματικό δίκαιο: ασχολείται με τον συνταγματικό μηχανισμό της εκάστοτε χώρας. Ρυθμίζει τη λειτουργία των τριών βασικών πυλώνων της διακυβέρνησης, δηλ. τη νομοθετική, τη δικαστική και την εκτελεστική εξουσία, και προβλέπει έναν χάρτη δικαιωμάτων για τον λαό.

Το διοικητικό δίκαιο: διέπει τις λειτουργίες της κυβέρνησης και τον ρόλο που έχει η κυβέρνηση για τους πολίτες. Πρόκειται για μια κατηγορία δικαίου που ρυθμίζει θέματα όπως η παροχή συντάξεων, η εισοδηματική στήριξη, τα επιδόματα τέκνων, η έκδοση αδειών κτλ.

Το ποινικό δίκαιο: αφορά την τιμωρία των παραβατών. Ορισμένα παραπτώματα αποτελούν σοβαρή απειλή για την τάξη σε επίπεδο κοινωνίας, και θεωρούνται παραβάσεις/εγκλήματα κατά της κοινωνίας. Το ποινικό δίκαιο καθιστά τα εν λόγω παραπτώματα αδικήματα τιμωρητέα από το κράτος. Επίσης, το ποινικό δίκαιο ρυθμίζει την εξουσία του κράτους όσον αφορά τον εντοπισμό, τη δίωξη και την τιμωρία των παραβατών.

Ιδιωτικό δίκαιο. Το ιδιωτικό δίκαιο ρυθμίζει τη σχέση μεταξύ των ατόμων και ορίζει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις ανάμεσά τους. Σε αυτήν την κατηγορία δικαίου δεν υπάρχει εμπλοκή του κράτους, πέρα από την εξασφάλιση μιας πολιτισμένης μεθόδου επίλυσης τυχόν διαφορών. Άρα, σε αυτές τις περιπτώσεις έγκειται στο εκάστοτε άτομο να εκινήσει νομικές διαδικασίες εναντίον κάποιου άλλου ατόμου (π.χ. εάν ο γείτονάς σας βάζει μουσική πολύ δυνατά, το κράτος δεν πρόκειται να επέμβει εάν εσείς δεν προσφύγετε νομικώς εναντίον του γείτονά σας). Ομοίως, το

ιδιωτικό δίκαιο (ή αλλιώς αστικό δίκαιο) περιλαμβάνει επιμέρους νομοθετήματα που κατηγοριοποιούνται καλύτερα βάσει του αντικειμένου στο οποίο αναφέρονται.

Ενδεικτικά, το ιδιωτικό δίκαιο περιλαμβάνει:

Το οικογενειακό δίκαιο: διέπει οικογενειακά θέματα, όπως είναι οι γάμοι, τα διαζύγια, οι περιουσιακές σχέσεις ή τα ζητήματα κηδεμονίας και στήριξης των τέκνων.

Το δίκαιο των συμβάσεων: καλύπτει τη διαμόρφωση, τη λειτουργία, την αθέτηση και τον τερματισμό των συμβάσεων. Για παράδειγμα, ρυθμίζει τα συμφωνητικά μίσθωσης, τις συμβάσεις αγοράς αγαθών κτλ. Επομένως, εάν θέλετε να αγοράσετε ένα αυτοκίνητο, πρέπει να ακολουθήσετε τις διατάξεις του δικαίου των συμβάσεων για να είστε βέβαιος/η ότι έχετε αποκτήσει νομίμως την κυριότητα του οχήματος.

Το δίκαιο περί αδικοπραξιών: ρυθμίζει τα αστικά αδικήματα. Για παράδειγμα, εάν μπειτε σε ένα σούπερ-μάρκετ και πέσετε λόγω του ολισθηρού δαπέδου (για το οποίο δεν υπήρχε κατάλληλη σήμανση), έχετε το δικαίωμα να εγείρετε αξίωση κατά του ιδιοκτήτη του σούπερ-μάρκετ βάσει του δικαίου περί αδικοπραξιών.

Το δίκαιο περί εγγείου ιδιοκτησίας: ρυθμίζει ζητήματα κυριότητας ακίνητης περιουσίας.

Το δίκαιο των επιχειρήσεων κτλ.

- 2) Ουσιαστικό και δικονομικό δίκαιο. Το δικονομικό δίκαιο ορίζει τη διαδικασία που ακολουθείται από τα δικαστήρια και άλλους φορείς δικαιοσύνης. Απαντάει σε ερωτήματα που αφορούν το είδος της διαδικασίας

που πρέπει να ακολουθήσει ένα δικαστήριο για την αποκατάσταση μιας αδικοπραξίας (π.χ. να προχωρήσει σε ακρόαση μαρτύρων; να κάνει δεκτά ως αποδεικτικά στοιχεία έγγραφα που έχουν αποκτηθεί παρανόμως; ποιο δικαστήριο είναι αρμόδιο για κάθε υπόθεση; κτλ.), αλλά και στο εάν η διαδικασία που ακολουθήθηκε υπήρξε νόμιμη και δίκαιη. Από την άλλη πλευρά, το ουσιαστικό δίκαιο περιγράφει και καθορίζει τα νόμιμα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις μας. Εστιάζει στο τι μπορούμε ή δεν μπορούμε να κάνουμε, και όχι στη διαδικασία. Υπό αυτήν την έννοια, το οικογενειακό δίκαιο, το δίκαιο περί αδικοπραξιών και το δίκαιο περί εγγείου ιδιοκτησίας εμπίπτουν στο ουσιαστικό δίκαιο.

Τι είναι η νομοθεσία;

Η νομοθεσία είναι το γραπτό δίκαιο. Πρόκειται για νόμους που έχουν λάβει την έγκριση κάποιας κυβερνητικής αρχής, συνήθως του κοινοβουλίου. Η αρχή που διαθέτει νομοθετική εξουσία αποκαλείται νομοθετικό σώμα. Για να αποκτήσει ισχύ νόμου, τα μέλη του νομοθετικού σώματος συνήθως καταρτίζουν ένα νομοσχέδιο, το οποίο είθισται να εξετάζεται περαιτέρω από το νομοθετικό σώμα. Νομοθεσία υπάρχει για πολλούς λόγους. Ορισμένοι κανονισμοί ψηφίζονται για να ρυθμίσουν (συνήθως να απαγορεύσουν) κάποιες ενέργειες. Σε άλλες περιπτώσεις, θεσπίζονται για να εξουσιοδοτήσουν κάποιους κυβερνητικούς φορείς να εκτελέσουν τον ρόλο τους έχοντας περισσότερες εξουσίες. Υπάρχουν και άλλοι λόγοι, όπως η προσφορά επιχορηγήσεων.

Σε πολλές περιπτώσεις, η νομοθεσία διαμορφώνεται με βάση ή σε αντίθεση προς κάποια μη νομοθετική πράξη που χρησιμοποιούταν από κυβερνητικούς φορείς⁴.

Τα νομοθετικά σώματα, όπως το κοινοβούλιο και το κοινοβούλιο, εξετάζουν την προτεινόμενη νομοθεσία πριν λάβει έγκριση. Η έγκριση ενός νομοσχεδίου συνήθως εξαρτάται από τις προτεραιότητες των κυβερνητικών αρχών. Τα άτομα που έχουν την αρμοδιότητα να εγκρίνουν τα νομοσχέδια λέγονται νομοθέτες. Η δικαστική εξουσία αφορά τα δικαστήρια, τα οποία ερμηνεύουν τη νομοθεσία. Η εκτελεστική εξουσία αφορά τον διοικητικό πυλώνα της κυβέρνησης, που ανταποκρίνεται στη νομοθεσία για την προώθηση των κυβερνητικών σχεδίων⁵.

Κωδικοποίηση των νόμων

Οι κώδικες αποτελούν συστηματικές ρυθμίσεις νόμων που συνάδουν μεταξύ τους. Κωδικοποίηση των νόμων είναι η διαδικασία μέσω της οποίας ένας μεγάλος αποσπασματικός νόμος μετατρέπεται σε οργανωμένο κώδικα. Αυτό σημαίνει ότι παλιές πηγές δικαίου όπως οι νόρμες, οι αξίες, οι δικαστικές ετυμηγορίες για παλιές υποθέσεις ή κάποια αποσπασματικά νομοθετήματα μετατρέπονται σε ένα οργανωμένο σώμα πληροφοριών. Σύμφωνα με τον Salmond, μέσω της κωδικοποίησης το σώμα των νόμων αποκτά πρακτική και θεσπισμένη μορφή. Η κωδικοποίηση παρέχει μεγαλύτερη βεβαιότητα. Έτσι, τα άτομα που δεν έχουν νομική κατάρτιση είναι ευκολότερο να κατανοήσουν τους νόμους. Ωστόσο, με την κωδικοποίηση προκύπτουν ορισμένα

---

⁴Kath Hall, *Legislation* (Butterworths 2002).

⁵Chisholm R, Nettheim G and Chisholm H, *Understanding Law* (LexisNexis Butterworths 2012)

προβλήματα, διότι εάν είναι άκαμπτη μπορεί να δημιουργηθούν παραθυράκια. Έτσι, ένα άτομο που έχει διαπράξει αδίκημα ίσως καταφέρει να αποφύγει τις κυρώσεις βασιζόμενο σε μια υπερασπιστική γραμμή τεχνικού χαρακτήρα. Η υπερβολική στήριξη στους κώδικες μπορεί να καταπνίξει την περαιτέρω εξέλιξη του δικαίου. Επίσης, είναι σχεδόν αδύνατο για έναν κώδικα να καλύψει όλο το εύρος των πραγματικών καταστάσεων που προκύπτουν στην ανθρώπινη ζωή.

Είδη κωδίκων:

Οι κώδικες είναι νόμοι που διαμορφώνονται μέσω των διαδικασιών του νομοθετικού σώματος⁶:

1. Ενοποιητικός κώδικας:

Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι κώδικες ενοποιούν προϋπάρχοντες κανόνες. Ένας κώδικας μπορεί να περιλαμβάνει νόμους εθιμικού και γραπτού δικαίου, όπως στην περίπτωση του νόμου περί προτίμησης του ισλαμικού δικαίου.

2. Συνδυαστικός κώδικας:

Μπορεί να διαμορφωθεί ένας κώδικας δημιουργικής φύσεως, αλλά και ενοποιητικός. Δεν παύει να είναι ένας νέος νόμος, αλλά ενοποιεί και παλαιότερους νόμους. Τέτοιου είδους κώδικες λέγονται συνδυαστικοί.

Λειτουργίες του δικαίου

Διαμόρφωση προτύπων

---

⁶Schulze R and Zoll F, The Law Of Obligations In Europe (2015)

Οι νόμοι διαμορφώνονται για να ορίσουν κάποια πρότυπα στην κοινωνία. Συχνά οι νόμοι θεσπίζονται για να ελέγχουν ορισμένες δραστηριότητες που η κοινωνία θεωρεί εγκληματικές. Μια πράξη είναι εγκληματική όταν είναι τόσο σοβαρή που οι πολίτες αναμένουν από το κράτος να δράσει εκ μέρους τους. Ένας από τους παλαιότερους νόμους που έχουν καταγραφεί είναι ο νόμος «οφθαλμός αντί οφθαλμού» από τον Κώδικα του Χαμουραμπί του 1750 π.Χ.

Διατήρηση της τάξης

Άλλη μια σημαντική λειτουργία των νόμων είναι η διατήρηση της τάξης σε επίπεδο κοινωνίας. Συχνά οι νόμοι θεσπίζονται για να αποτρέψουν αντικοινωνικές συμπεριφορές. Έτσι, διασφαλίζεται η τάξη στην κοινωνία των πολιτών. Οι νόμοι δημιουργούνται λαμβάνοντας υπόψη τις κοινωνικές νόρμες και προσδοκίες. Κατ'επέκταση, όταν εφαρμόζονται οι ίδιοι νόμοι, διατηρείται η τάξη.

Επίλυση διαφορών

Οι νόμοι συμβάλλουν στην επίλυση διαφορών. Στις ανθρώπινες σχέσεις είναι σχεδόν αδύνατο να μην προκύψουν διαφορές. Είναι σημαντικό όποτε προκύπτουν διαφορές, είτε εμπορικού χαρακτήρα είτε για τραυματισμούς, να μπορούν οι άνθρωποι να βασίζονται σε μια σειρά οδηγιών για τη διαχείριση των εν λόγω διαφορών. Σύμφωνα με το δικαστικό σύστημα, υπάρχει ένα ομοσπονδιακό δικαστικό σύστημα και ένα δικαστικό σύστημα σε κάθε κράτος⁷. Υπάρχουν κι άλλοι τρόποι επίλυσης διαφορών, οι οποίοι εφαρμόζουν μεθόδους εναλλακτικής επίλυσης διαφορών (ΕΕΔ).

---

⁷Williams G and Smith A, *Learning The Law*

Προστασία ελευθεριών και δικαιωμάτων

Οι νόμοι συνήθως παρέχουν ένα ελάχιστο πρότυπο ατομικών ελευθεριών. Το σύνταγμα των ΗΠΑ και των επιμέρους κρατών που αποτελούν τις ΗΠΑ παρέχει και προστατεύει πολλές ελευθερίες και δικαιώματα. Βασικός ρόλος του δικαίου είναι η διασφάλιση της προστασίας των δικαιωμάτων και των ελευθεριών. Δεν επιτρέπει στην κυβέρνηση να θεσπίσει νόμους που παραβιάζουν την αρχή της ελευθερίας της έκφρασης για τους πολίτες. Εάν κάποιο άτομο θεωρεί ότι ένα δικαίωμα καταπατάται από την κυβέρνηση ή από κάποιο άλλο άτομο, μπορεί να προσφύγει στα δικαστήρια για να δικαιωθεί. Ας δώσουμε ένα παράδειγμα: έστω ότι ο Τζον είναι μαύρος. Σύμφωνα με το δίκαιο περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ο Τζον προστατεύεται από τυχόν διακρίσεις στον χώρο εργασίας. Εν ολίγοις, οι νόμοι εξυπηρετούν πολλούς σκοπούς. Μπορεί στο πλαίσιο του παρόντος να έχουμε αναφερθεί μόνο σε τρεις λειτουργίες του δικαίου, αλλά υπάρχουν πολλές περισσότερες⁸.

Περίληψη κεφαλαίου

Όπως είδαμε σε αυτό το κεφάλαιο, οι νόμοι είναι ένα θεμελιώδες σύνολο κανόνων που διέπουν τον τρόπο που ζούμε. Εάν δεν υπήρχε νομικό σύστημα, οι συνέπειες στον κόσμο θα ήταν καταστροφικές. Οι άνθρωποι είχαμε ανέκαθεν νόμους, οι οποίοι έχουν απλώς οργανώσει τον τρόπο που ζούμε. Η νομοθεσία, οι εφαρμοστέοι νόμοι και οι κανονισμοί δεν υφίστανται μόνο ως αυστηροί κανόνες, αλλά προστατεύουν και τα δικαιώματα που έχουμε ως πολίτες και άνθρωποι. Η ουσιώδης ανάγκη για την ύπαρξη

---

⁸Pound R, *An Introduction To The Philosophy Of Law* (Yale University Press 2016)

νόμων δεν περιγράφεται με λέξεις. Ρίξτε μια ματιά γύρω σας και θα δείτε πώς οι νόμοι έχουν διαμορφώσει τον τρόπο ζωής μας.

Κουίζ

1. Όλοι οι νόμοι είναι κανόνες, αλλά όλοι οι κανόνες δεν είναι νόμοι

- a. Σωστό
- b. Λάθος

2. Η αρχή που διαθέτει νομοθετική εξουσία ονομάζεται:

- a. Δικαστές
- b. Νομοθετικό σώμα
- c. Πρωθυπουργός

3. Γιατί είναι σημαντικοί οι νόμοι στην καθημερινότητά μας;

- a. Για τη διατήρηση της τάξης
- b. Για τη διαμόρφωση προτύπων
- c. Για την επίλυση διαφορών
- d. Για όλα τα παραπάνω

4. Τι είδη κωδικοποίησης νόμων υπάρχουν;

- a. Συνδυαστικοί κώδικες
- b. Ενοποιητικοί κώδικες
- c. Κανένα από τα παραπάνω

d. Όλα τα παραπάνω

5. *«Στους μεγαλύτερους πρέπει να μιλάμε στον πληθυντικό». Αυτό είναι νόμος;*

i. Όχι

ii. Ναι

6. *Τι κυρώσεις προβλέπονται εάν απατήσετε τον σύζυγό σας;*

i. Διοικητικό πρόστιμο

ii. Φυλάκιση

iii. Ηθικές επιπτώσεις

7. *Για καθεμιά από τις παρακάτω περιπτώσεις, πείτε εάν θα καταλήξουν σε αστικές ή ποινικές διαδικασίες:*

i. Η Σούζαν χωρίζει τον σύζυγό της έπειτα από 20 χρόνια γάμου

ii. Ο Στίβεν έχει παρκάρει σε σημείο όπου δεν επιτρέπεται η στάθμευση

iii. Ο Σέλντον δανείζεται ένα αντίγραφο του βιβλίου «Εισαγωγή στο Δίκαιο» από τη βιβλιοθήκη, με πρόθεση να το επιστρέψει όταν ολοκληρώσει την πρώτη εργασία του, αλλά τελικά αποφασίζει να το κρατήσει

8. *Το φορολογικό δίκαιο εμπίπτει στο δημόσιο ή στο ιδιωτικό δίκαιο;*

i. Στο δημόσιο δίκαιο

ii. Στο ιδιωτικό δίκαιο

9. *Το δίκαιο του διαστήματος εμπίπτει στο δημόσιο ή στο ιδιωτικό δίκαιο;*

i. Στο δημόσιο δίκαιο

ii. Στο ιδιωτικό δίκαιο

10. Το εταιρικό δίκαιο εμπίπτει στο δημόσιο ή στο ιδιωτικό δίκαιο;

i. Στο δημόσιο δίκαιο

ii. Στο ιδιωτικό δίκαιο

Βιβλιογραφία:

1. Chisholm, R., Nettheim, G., & Chisholm, H. (2012). *Understanding law*. Chatswood, N.S.W.: LexisNexis Butterworths.
2. Hall K, *Legislation* (Butterworths 2002)
3. Havelock, R. (2013). Law studies and active learning: friends not foes?. *The Law Teacher*, 47(3), 382-403.
<http://dx.doi.org/10.1080/03069400.2013.851338>
4. Maine, H. (2012). *Ancient law*. Cambridge [England]: Cambridge University Press.
5. Pound, R. (2016). *An introduction to the philosophy of law*. [s.l.]: Yale University Press.
6. Schulze R and Zoll F, *The Law Of Obligations In Europe* (2015)
7. Walston-Dunham, B. (2012). *Introduction to law*. Clifton Park, NY: Delmar Cengage Learning.
8. Williams, G., & Smith, A. *Learning the law*.

2.

Εισαγωγή στο δίκαιο της ΕΕ

Εισαγωγή

Στόχος του παρόντος κεφαλαίου είναι:

- να κατανοήσετε τη νομοθετική διαδικασία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ)
- να γνωρίσετε την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΣΑΔ)
- να αποκτήσετε βασικές γνώσεις για τους θεσμούς της ΕΕ
- να αποκτήσετε επαρκείς γνώσεις για βασικούς τομείς του ουσιαστικού δικαίου της ΕΕ
- να αντιληφθείτε πληρέστερα σημαντικά ζητήματα περί δικαίου της ΕΕ

https://europa.eu/european-union/about-eu/symbols/flag_en

Τι είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση;

Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι μια συνεργασία μεταξύ 28 εθνών της Ευρώπης. Έχει τις ρίζες της στη δέσμευση μεταξύ Γαλλίας και Γερμανίας για τη διαμόρφωση σταθερών οικονομικών και πολιτικών σχέσεων στη γηραιά ήπειρο. Η ΕΕ δημιούργησε το ευρώ (€), ως ενιαίο νόμισμα, καθώς και μια ενιαία αγορά που περιλαμβάνει πάνω από μισό δισεκατομμύριο άτομα. Οι πολίτες της ΕΕ έχουν το δικαίωμα να κινούνται ελεύθερα μεταξύ των κρατών-μελών, να εργάζονται και να διαμένουν σε όποιο κράτος-μέλος επιλέξουν. Οι θεμελιώδεις αρχές της ΕΕ αφορούν την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, την ελεύθερη διακίνηση αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίων⁹.

---

⁹Hallerberg, M. (2002). Introduction. *European Union Politics*, 3(2), 139-150.
<http://dx.doi.org/10.1177/1465116502003002001>

Οι απαρχές της ΕΕ

Η ΕΕ δημιουργήθηκε τυπικώς ως αποτέλεσμα της Συνθήκης του Μάαστριχτ, η οποία επισήμως ονομάζεται Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ), την 1^η Νοεμβρίου 1993. Πριν από τη ΣΕΕ είχαν προηγηθεί αρκετές άλλες συνθήκες, όπως η Συνθήκη της Ρώμης μέσω της οποίας διαμορφώθηκε η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα, η οποία υπήρξε πρόδρομος της σύγχρονης ΕΕ¹⁰.

Παρόλο που η ΕΕ έχει δεχτεί και επικρίσεις, καθώς ορισμένοι βλέπουν στην ΕΕ τον συμβιβασμό της εθνικής κυριαρχίας, αυτός ο διεθνικός φορέας αναγνωρίζεται από την πλειονότητα ως ένα ισχυρό μέσο στήριξης της οικονομικής ανάπτυξης μικρότερων εθνών και ως φορέας ισχυρότερης διαπραγματευτικής ισχύος για όλα τα μέλη συλλογικά σε παγκόσμια κλίμακα. Γενικότερα, τα κράτη-μέλη έχουν προβεί σε ρεαλιστικές ενέργειες για τη διατήρηση και τη διεύρυνση της ΕΕ¹¹.

Διεύρυνση από το 1993

Το 1993 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, ως πρόδρομος της ΕΕ, που τότε αποτελούταν από δώδεκα έθνη (Δανία, Γερμανία, Βέλγιο, Γαλλία, Λουξεμβούργο, Ιταλία, Ελλάδα, Πορτογαλία, Ιρλανδία, Ολλανδία, Ισπανία και Ηνωμένο Βασίλειο), καθόρισε τα κριτήρια προσχώρησης στην ΕΕ.

---

¹⁰Chalmers, D., Davies, G., & Monti, G. (2012). *European Union law* (2nd ed., p. 267 -). Cambridge, UK: Cambridge University Press.

¹¹Hallerberg, M. (2002). Introduction. *European Union Politics*, 3(2), 139-150.
<http://dx.doi.org/10.1177/1465116502003002001>

Πρόκειται για τα λεγόμενα «κριτήρια της Κοπεγχάγης», δηλ. για συνολικά τρεις απαιτήσεις, καθεμιά από τις οποίες περιλαμβάνει επιμέρους προϋποθέσεις:

1) Πολιτικά κριτήρια

Κάθε υποψήφια χώρα πρέπει να έχει εν ενεργεία δημοκρατικό πολίτευμα. Αυτό σημαίνει ότι όλοι οι πολίτες συμμετέχουν επί ίσης βάσεως στη λήψη πολιτικών αποφάσεων σε κάθε κυβερνητικό επίπεδο. Επίσης, σε κάθε δημοκρατία εξασφαλίζεται το δικαίωμα της μυστικής ψηφοφορίας για ελεύθερες εκλογές, η ελευθερία του Τύπου, η ελευθερία σύστασης πολιτικών κομμάτων και άλλα δικαιώματα.

Σύμφωνα με τις απαιτήσεις, η κυβέρνηση μπορεί να ασκεί εξουσία αποκλειστικά και μόνο βάσει των εφαρμοστέων νόμων και διαδικασιών.

Επίσης, η εκάστοτε χώρα πρέπει να εφαρμόζει αυστηρές οδηγίες ως προς τα ανθρώπινα δικαιώματα, τα οποία είναι αναφαίρετα δικαιώματα όλων των πολιτών. Εδώ εμπίπτουν, επίσης, το δικαίωμα στη ζωή, το δικαίωμα σε νόμιμη δίκη (σύμφωνα με τους εκάστοτε ισχύοντες νόμους), η απαγόρευση των βασανιστηρίων / της σκλαβιάς και η προστασία των μειονοτήτων.

2) Οικονομικά κριτήρια

Κάθε υποψήφια χώρα πρέπει να έχει μια λειτουργική οικονομία της αγοράς που θα μπορεί να είναι ανταγωνιστική εντός της ΕΕ. Επίσης, οι χώρες πρέπει να πληρούν τα κριτήρια σύγκλισης για το ευρώ.

3) Νομοθετικά κριτήρια

Κάθε υποψήφια χώρα οφείλει να νομοθετήσει ούτως ώστε να οδηγήσει σε συμμόρφωση του εσωτερικού δικαίου με το δίκαιο της ΕΕ.

Επιπλέον, υπάρχουν και όροι γεωγραφικού χαρακτήρα.

Από το 1993 η ΕΕ έχει τριπλασιαστεί σε μέγεθος. Το 1995 προσχώρησαν σε αυτήν η Αυστρία, η Σουηδία και η Φιλανδία. Το 2004 προστέθηκαν δέκα χώρες κυρίως από το πρώην ανατολικό μπλοκ, όπως η Εσθονία, η Ουγγαρία, η Λετονία, η Λιθουανία, η Μάλτα, η Σλοβακία, η Σλοβενία, η Πολωνία και η Τσεχία. Η Κύπρος ήταν κι αυτή μεταξύ των δέκα κρατών που προσχώρησαν στην ΕΕ το 2004. Έκτοτε η Βουλγαρία, η Ρουμανία και η Κροατία έχουν γίνει, επίσης, μέλη της ΕΕ¹².

Η αρχή της δοτής αρμοδιότητας

Πρόκειται για μια αρχή της ΕΕ σύμφωνα με την οποία ένας φορέας μπορεί να ασκήσει μόνο την εξουσία που του έχει δοθεί ρητώς μέσω των συνθηκών. Αυτή η αρχή λειτουργεί περίπου όπως οι ομοσπονδίες, π.χ. οι ΗΠΑ, ο Καναδάς και η Αυστραλία, όπου τα επιμέρους κράτη παρέχουν εξουσία σε μια κεντρική ομοσπονδιακή κυβέρνηση. Σύμφωνα με την αρχή της δοτής αρμοδιότητας, η ΕΕ είναι ένας φορέας κρατών-μελών, το οποίο σημαίνει ότι η νομική ικανότητα

---

¹²Chalmers, D., Davies, G., & Monti, G. (2012). *European Union law* (2nd ed., p. 267 -). Cambridge, UK: Cambridge University Press.

και οι νόμοι της ΕΕ αποφασίζονται από τα εν λόγω κράτη-μέλη. Η ΕΕ δεν διαθέτει δικαιωματικά πλήρη δικαιοδοσία, άρα έχει εξουσία μόνο επί των ζητημάτων που περιγράφονται ρητώς στην πολιτική της. Οτιδήποτε δεν αναφέρεται στο δίκαιο της ΕΕ συνιστά αυστηρώς υπόθεση του εκάστοτε κράτους-μέλους. Αυτό εξηγείται στα άρθρα 4 [1] και 5 [2] της ΣΕΕ.

Συγκεκριμένα, στα άρθρα διευκρινίζεται ότι η ΕΕ ενεργεί μόνο εντός του πλαισίου των εξουσιών που της έχουν δώσει τα κράτη-μέλη. Σύμφωνα με το άρθρο 4 [1], εάν μια εξουσία δεν έχει δοθεί στην ΕΕ μέσω των συνθηκών, τότε αυτή παραμένει εξουσία των επιμέρους κρατών-μελών.

Ακόμη, διευκρινίζεται ότι όλα τα κράτη-μέλη είναι ίσα και ότι η ΕΕ οφείλει να σέβεται την εθνική ταυτότητα των κρατών-μελών της, η οποία είναι συμφύης στην ιστορία και τις βασικές δομές κάθε κράτους, όπως στην κυβέρνηση και τους θεσμούς, καθώς και ότι οφείλει να σέβεται τη γεωγραφική επικράτεια κάθε κράτους-μέλους¹³.

Η αρχή της επικουρικότητας

Πρόκειται για μια αρχή της ΕΕ σύμφωνα με την οποία η ΕΕ πρέπει να ενεργεί μόνο κι εφόσον ο στόχος της δεν μπορεί να επιτευχθεί επαρκώς μέσω των μεμονωμένων ενεργειών των κρατών-μελών. Η αρχή της επικουρικότητας, όπως και η αρχή της δοτής αρμοδιότητας, διασφαλίζει τα δικαιώματα των κρατών-

---

¹³Tridimas, T. (2007). *The general principles of EC law* (2nd ed.). Oxford: Oxford University Press.

μελών και ορίζει το πεδίο εφαρμογής της νόμιμης εξουσίας της ΕΕ¹⁴. Αυτή η αρχή αφενός διασφαλίζει ότι τα κράτη-μέλη επιτρέπεται να λαμβάνουν αποφάσεις και να ενεργούν από μόνα τους, και αφετέρου παρέχει το δικαίωμα στην ΕΕ να επέμβει εάν ένα κράτος-μέλος δεν δύναται να επιτύχει επαρκώς από μόνο του έναν στόχο «λόγω της κλιμακίας και των συνεπειών της προτεινόμενης ενέργειας». Είναι μια σημαντική αρχή, διότι διατηρεί την εξουσία κοντά στον λαό, και διασφαλίζει ότι η ΕΕ δεν παρακάμπτει την κρατική εξουσία. Την αρχή της επικουρικότητας πραγματεύονται το άρθρο 5(3) της ΣΕΕ και το Πρωτόκολλο (αρ. 2).

Η αρχή της αναλογικότητας

Η αναλογικότητα είναι μια ακόμη αρχή που ρυθμίζει το ζήτημα των εξουσιών εντός της ΕΕ. Βασικός στόχος είναι να διασφαλίσει ότι οι θεσμοί της ΕΕ απέχουν από ενέργειες εκτός των εξουσιών τους. Με άλλα λόγια, η έννοια της αρχής της αναλογικότητας θέλει τους ευρωπαϊκούς θεσμούς να έχουν συγκεκριμένα όρια. Η αρχή περιγράφεται στο άρθρο V της ΣΕΕ και ρυθμίζει τις εξουσίες της ΕΕ. Και πάλι, οι ενέργειες της Ευρωπαϊκή Ένωσης περιορίζονται στα μέτρα που είναι απαραίτητα για την επίτευξη των στόχων που θέτουν οι συνθήκες. Αυτό σημαίνει ότι οι ενέργειες της ΕΕ πρέπει να συμβαδίζουν με τους στόχους της. Για άλλη μια φορά, τα σχετικά κριτήρια αναφέρονται στο Πρωτόκολλο (αρ. 2).

---

¹⁴Foster, N. (2008). *EU law* (1st ed.). Oxford: Oxford University Press.

Δίκαιο της ΕΕ και πηγές δικαίου

Η ΕΕ έχει δικούς της νόμους και αρχές, που περιγράφονται στις ιδρυτικές συνθήκες. Ως φορέας μπορεί να θεσπίσει νομοθεσία, με την οποία τα κράτη-μέλη πρέπει να συμφωνήσουν και να συμμορφωθούν. Οι εν λόγω νόμοι διαιρούνται σε δύο κατηγορίες: σε πρωτογενές δίκαιο, παράγωγο δίκαιο και συμπληρωματικό δίκαιο¹⁵.

Πρωτογενές δίκαιο

Το πρωτογενές δίκαιο ορίζεται μέσω των συνθηκών που συνιστούν τη βάση των ενεργειών και των αποφάσεων της ΕΕ. Οι συνθήκες καθορίζουν τον τρόπο που κατανέμεται η ισχύς και η δικαιοδοσία ανάμεσα στην ΕΕ και τα κράτη-μέλη. Το πρωτογενές δίκαιο βασίζεται στις αναθεωρήσεις των συνθηκών της ΕΕ, στα πρωτόκολλα/παραρτήματα των συνθηκών και τις συνθήκες των κρατών-μελών της ΕΕ που έχουν προσχωρήσει προσφάτως σε αυτήν.

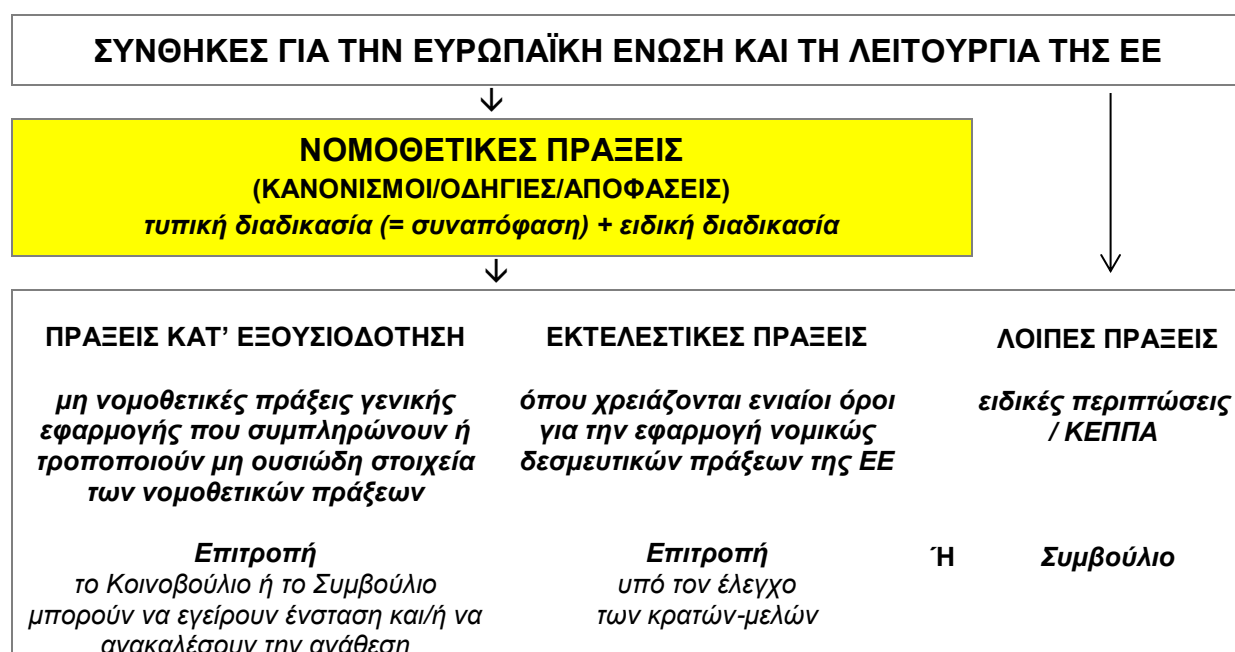
Παράγωγο δίκαιο

Το παράγωγο δίκαιο ορίζεται από τις αρχές των συνθηκών και περιλαμβάνει οδηγίες και κανονισμούς. Επίσης, στις πηγές παράγωγου δικαίου περιλαμβάνονται μονομερείς παράγωγες πράξεις, συμβάσεις και συμφωνίες με άλλα έθνη. Μονομερείς πράξεις είναι αυτές που αναφέρονται στο άρθρο 288 της ΣΛΕΕ, καθώς και άλλες που δεν αναφέρονται αλλά αποτελούν σεβαστές

---

¹⁵Foster, N. (2008). *EU law* (1st ed.). Oxford: Oxford University Press.

επικοινωνίες και συστάσεις. Οι συμβάσεις και οι συμφωνίες μπορεί να παραδειγματίζονται από διεθνείς συμφωνίες, συμφωνίες μεταξύ των θεσμών της ΕΕ και συμφωνίες μεταξύ των κρατών.

Συμπληρωματικό δίκαιο

Το συμπληρωματικό δίκαιο δεν προβλέπεται στις συνθήκες, αλλά περιλαμβάνει νομολογίες, γενικές αρχές δικαίου και διεθνούς δικαίου. Επιτρέπει στους δικαστές να καλύπτουν τα κενά στο πρωτογενές και το παράγωγο δίκαιο. Επίσης, το δικαστήριο εμπνέεται από το διεθνές δίκαιο κατά τη διαμόρφωση νέων ευρωπαϊκών νόμων.

Συνθήκες

Οι συνθήκες αποτελούν συμβάσεις μεταξύ εθνών. Αναγνωρίζονται ως σημαντικό μέρος του διεθνούς δικαίου. Επίσης, οι συνθήκες αναφέρονται ως ανταλλαγή επιστολών, πρωτοκόλλων, διεθνών συμφωνιών ή συμβάσεων. Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, οι συνθήκες αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της ΕΕ. Παρέχουν την εξουσία για κάθε ενέργεια στην οποία προβαίνει η ΕΕ, καθώς έχουν λάβει την έγκριση όλων των κρατών-μελών της ΕΕ. Ουσιαστικά, μια συνθήκη είναι μια συμφωνία ανάμεσα στα κράτη-μέλη της ΕΕ. Οι συνθήκες καθορίζουν τους στόχους, τους κανόνες των θεσμών εντός της ΕΕ και τις σχέσεις μεταξύ των κρατών-μελών της ΕΕ. Επίσης, υπόκεινται σε αναθεώρηση προκειμένου να διασφαλίζεται η ισότητα και να παραμένουν σύγχρονες. Με αυτόν τον τρόπο, η ΕΕ γίνεται αποτελεσματικότερη και μπορεί να δεχτεί περισσότερα μέλη στους κόλπους της.

Οι βασικότερες συνθήκες της ΕΕ είναι οι εξής:

1. Συνθήκη Συγχώνευσης (ή Συνθήκη των Βρυξελλών)
2. Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη
3. Συνθήκες της Ρώμης: Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) και η Συνθήκη περί Ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (ΕΚΑΕ)
4. Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα

5. Συνθήκη του Άμστερνταμ
6. Συνθήκη της Λισαβόνας
7. Συνθήκη της Νίκαιας
8. Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ή Συνθήκη του Μάαστριχτ)

https://europa.eu/european-union/about-eu/symbols/flag_en

Κανονισμοί

Οι κανονισμοί είναι δεσμευτικοί νόμοι ή κανόνες που θεσπίζονται από μια αρχή με στόχο τη ρύθμιση της συμπεριφοράς. Οι κανονισμοί εφαρμόζονται σε όλο το φάσμα της ΕΕ. Κάποιοι κανονισμοί χρησιμοποιούνται εντός της ΕΕ για τον έλεγχο και τη διατήρηση των εμπορικών διακανονισμών και προτύπων.

Οδηγίες

Οι οδηγίες είναι στόχοι που αποφασίζονται από την ΕΕ και πρέπει να υλοποιούνται από όλα τα κράτη-μέλη. Ωστόσο, ο τρόπος επίτευξης του εκάστοτε στόχου έγκειται στα ίδια τα κράτη-μέλη. Για να ισχύσει μια οδηγία σε εθνικό επίπεδο, οι χώρες της ΕΕ πρέπει να θεσπίσουν έναν νόμο για να ενσωματώσουν την οδηγία. Αυτό το εθνικό μέτρο πρέπει να υλοποιεί τους

στόχους που θέτει η οδηγία. Οι εθνικές αρχές πρέπει να επικοινωνούν τα εν λόγω μέτρα στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.¹⁶ Ένα παράδειγμα ευρωπαϊκής οδηγίας είναι η οδηγία για την προστασία του καταναλωτή. Η κεντρική αρχή καθορίζει το περιεχόμενο και τα κριτήρια της οδηγίας, ενώ τα κράτη-μέλη καθορίζουν τον τρόπο εφαρμογής της οδηγίας. Η οδηγία μπορεί να αφορά τις κρυφές χρεώσεις στα εμπορεύματα. Σε αυτήν την περίπτωση, τα κράτη-μέλη πρέπει να ενεργήσουν στο πλαίσιο της εθνικής νομοθεσίας τους και να επιβάλουν την απαγόρευση των κρυφών χρεώσεων. Οι ευρωπαϊκές χώρες έχουν κάποιο περιθώριο ευελιξίας όσον αφορά τη διαδικασία, προκειμένου να λάβουν υπόψη τα ιδιαίτερα εθνικά χαρακτηριστικά τους.¹⁷ Η ενσωμάτωση πρέπει να ολοκληρώνεται έως την προθεσμία που ορίζεται κατά την υιοθέτηση της οδηγίας (γενικά, εντός 2 ετών).

Θεμελιώδεις νόμοι και ελευθερίες της ΕΕ

Ένα από τα αξιοσημείωτα χαρακτηριστικά της ΕΕ είναι ο τρόπος με τον οποίο έχει ενεργήσει στο πλαίσιο της βελτίωσης των ατομικών ελευθεριών και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ο «Χάρτης») είναι ένα έγγραφο της ΕΕ που ενημερώνεται συχνά ενόψει των μεταβαλλόμενων κοινωνικών συνθηκών. Ο Χάρτης περιλαμβάνει ενότητες με

---

¹⁶<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM:l14527>

¹⁷<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM:l14527>

τους τίτλους «Αξιοπρέπεια», «Αλληλεγγύη», «Ελευθερίες», «Ισότητα», «Δικαιώματα των Πολιτών», «Δικαιοσύνη» και «Γενικές Προβλέψεις».

Κάποιοι από τους πιο γνωστούς νόμους του Χάρτη αφορούν την απαγόρευση της δουλείας, της κλωνοποίησης ανθρώπων και της θανατικής ποινής. Επίσης, ο Χάρτης υποστηρίζει τις ατομικές ελευθερίες, όπως το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή και την ελευθερία σκέψης σε ζητήματα θρησκείας, γλώσσας, συνάθροισης και ασύλου.

Στον Χάρτη αποσαφηνίζονται τα δικαιώματα και οι ελευθερίες που παρέχονταν από το νομικό προηγούμενο του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δηλ. από τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΣΑΔ) και τα σχετικά δικαιώματα, όπως επίσης λοιπά δικαιώματα που προβλέπονται μέσω διεθνών εγγράφων και τη συνταγματική κοινή αντιμετώπιση μεταξύ των κρατών-μελών της ΕΕ.

Ο Χάρτης είναι ένας σαφώς σύγχρονο έγγραφο. Περιλαμβάνει προβλέψεις για τα λεγόμενα θεμελιώδη δικαιώματα «τρίτης γενιάς», που αφορούν εγγυήσεις σε σχέση με τη βιοηθική, την προστασία των δεδομένων και τη διαφάνεια στη διοίκηση. Ακόμη, λειτουργεί εντός του πλαισίου των αρχών της αλληλεγγύης και της αναλογικότητας. Έχει ως επακόλουθο οι προβλέψεις του, όπως η απαγόρευση των διακρίσεων, να αποκτούν βαρύτητα για τους θεσμούς της ΕΕ.

Τα κράτη-μέλη έχουν την ελευθερία να διαμορφώσουν τα δικά τους εσωτερικά κανονιστικά καθεστώτα¹⁸.

Περίληψη κεφαλαίου

Για να κατανοήσει κανείς τη νομοθεσία και το νομικό σύστημα της Κύπρου, είναι σημαντικό να αποκτήσει μια αντίληψη του ευρωπαϊκού δικαίου. Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι μια μεγάλη, αξιόλογη ένωση χωρών και κρατών, στην οποία προβλέπονται ευρωπαϊκοί νόμοι με τους οποίους οφείλουν να συμμορφώνονται όλα τα κράτη-μέλη. Η διάρθρωση του δικαίου της ΕΕ είναι μάλλον εκτενής, αλλά συνοψίζοντας θα λέγαμε ότι οι νόμοι της ΕΕ είναι δεσμευτικοί για όλα τα κράτη-μέλη, γεγονός που συνεπάγεται ότι το εσωτερικό δίκαιο των κρατών-μελών δεν μπορεί να συγκρούεται με τους νόμους της ΕΕ. Η συμμετοχή στην Ευρωπαϊκή Ένωση παρέχει στους πολίτες δικαιώματα και πρόσβαση στη δικαιοσύνη, με αποτέλεσμα να μπορούν να προσφύγουν ακόμη κι εναντίον της χώρας τους στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Κουίζ

1. Τι είδη νομοθεσίας υπάρχουν;

- a. Πρωτογενές και παράγωγο δίκαιο*
- b. Νόμοι που θεσπίζονται από τους δικαστές*

---

¹⁸Horspool, M., & Humphreys, M. (2011). *European Union law* (5th ed., p. 167). Oxford: Oxford University Press.

c. Πρωτογενές και συμπληρωματικό δίκαιο

d. Πρωτογενές, παράγωγο και συμπληρωματικό δίκαιο

2. Ποιες είναι οι πηγές του ευρωπαϊκού δικαίου;

a. Το αγγλικό δίκαιο

b. Οι συνθήκες

c. Το αμερικανικό δίκαιο

3. Τα κράτη-μέλη δεσμεύονται βάσει του ευρωπαϊκού δικαίου ως προς το εσωτερικό δικαίο τους;

a. Ναι

b. Όχι

4. Τι σημαίνει η αρχή της αναλογικότητας;

a. Ότι οι θεσμοί της ΕΕ έχουν συγκεκριμένα όρια

b. Ότι οι χώρες της ΕΕ έχουν την ελευθερία να δράν εκτός του πλαισίου του ευρωπαϊκού δικαίου

5. Οι οδηγίες πρέπει να δίνουν σαφώς αναγνωρίσιμα δικαιώματα στα άτομα;

i. Ναι

ii. Όχι

6. Οι ευρωπαϊκές οδηγίες εφαρμόζονται αυτομάτως στην εθνική νομοθεσία;

i. *Ναι*

ii. *Όχι*

7. Οι ευρωπαϊκοί κανονισμοί εφαρμόζονται αυτομάτως στην εθνική νομοθεσία;

i. *Ναι*

ii. *Όχι*

8. Σε ποιο έγγραφο περιλαμβάνονται οι βασικές αξίες της ΕΕ;

i. *Στη Συνθήκη του Μάαστριχτ*

ii. *Στη Συνθήκη της Ρώμης*

iii. *Στον νόμο περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων*

iv. *Στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων*

9. Πόσος χρόνος δίδεται συνήθως στα κράτη-μέλη για την ενσωμάτωση μιας οδηγίας;

i. *1 μήνας*

ii. *5 μήνες*

iii. *1 έτος*

iv. *2 έτη*

10. Τι σημαίνει η αρχή της επικουρικότητας;

- i. Το περιεχόμενο και η μορφή των ενεργειών της ΕΕ δεν πρέπει να υπερβαίνουν τα απαραίτητα για την επίτευξη των στόχων που θέτουν οι συνθήκες
  - ii. Όσον αφορά τους τομείς που δεν εμπίπτουν στην αποκλειστική δικαιοδοσία της ΕΕ, η ΕΕ πρέπει να ενεργεί μόνο κι εφόσον τα κράτη-μέλη δεν είναι σε θέση να επιτύχουν επαρκώς τους στόχους της εκάστοτε προτεινόμενης ενέργειας
  - iii. Η ΕΕ επιτρέπεται να ενεργεί αποκλειστικά και μόνο εντός των ορίων δικαιοδοσίας που της έχουν δώσει τα κράτη-μέλη
-

Βιβλιογραφία:

1. Brown, L., & Kennedy, T. (2000). *The Court of Justice of the European Communities* (5th ed.). London: Sweet & Maxwell.
2. Chalmers, D., Davies, G., & Monti, G. (2012). *European Union law* (2nd ed., p. 267 -). Cambridge, UK: Cambridge University Press.
3. Craig, P., & De Búrca, G. (2011). *EU law* (2nd ed.). Oxford: Oxford University Press.
4. Foster, N. (2008). *EU law* (1st ed.). Oxford: Oxford University Press.
5. Horspool, M., & Humphreys, M. (2011). *European Union law* (5th ed., p. 167). Oxford: Oxford University Press.
6. Tridimas, T. (2007). *The general principles of EC law* (2nd ed.). Oxford: Oxford University Press.

7. Weatherill, S., & Beaumont, P. (1999). *EU law* (3rd ed.). London, England: Penguin Books.